

NOMINOVANÉ KNIHY

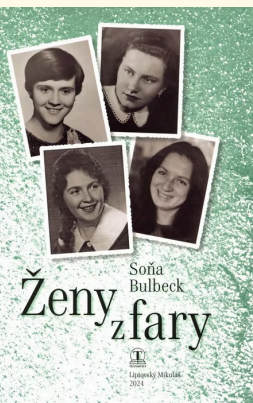
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA BELETRIA

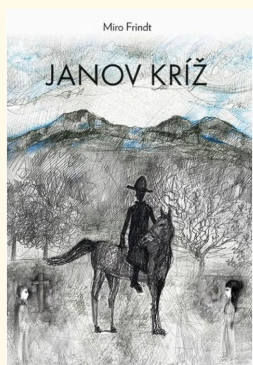
BULBECK, Soňa. **Cesta na Donbas**
Praha : Naše Vojsko, 2024.

Soňa Bulbeck je s Oravou prepojená a oravskí čitatelia ju poznajú aj ako dcéru evanjelického farára (k tejto téme napísala niekoľko kníh). Kniha "Cesta na Donbas" sa žánrovo trochu vymyká autorkinej predchádzajúcej tvorbe, ale potvrdzuje povest' brilantnej rozprávačky. História i súčasnosť, Česko i Slovensko, Donbas i Saudskú Arábiu a k tomu napätie, romantiku, tajomstvo či trochu filozofovania - to všetko a ešte aj omnoho viac ponúka román "Cesta na Donbas".

BULBECK, Soňa. **Ženy z fary**
Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2024.

V knihe "Ženy z fary" sú manželky evanjelických farárov vnímané ako ženy, ktoré celý život zasvätili nasledovaniu svojich manželov. Popritom, samozrejme, putovali z fary na faru – balili, sťahovali sa a zase vybalovali, aby na ďalšej fare vybudovali nový domov pre svoje rodiny. Autorka Soňa Bulbeck vybrala životné príbehy štyroch žien, ktoré spracovala do knižnej podoby. Podľa jej slov „si ženy z fary právom zaslúžia väčšiu pozornosť.“

FRINDT, Miro. **Janov Kríž**
Bratislava : Fortuna Libri, 2024.

Miro Frindt sa narodil v Dolnom Kubíne, žije v Bratislave. Pôsobí v médiách ako redaktor, dramaturg a moderátor. Minulý rok napísal tretí román "Janov kríž", ktorý je zasadený do obdobia po druhej svetovej vojne. Janko je silne veriaci chlapec, presvedčený, že jeho chorú matku zachránil Najvyšší. Spriatelí sa s františkánmi v misijnom dome na dedine a rozhodne sa, že pôjde duchovnou cestou. To však znamená rozlúčiť sa so svetským životom a detskou láskou Klárou.

NOMINOVANÉ KNIHY

KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA BELETRIA

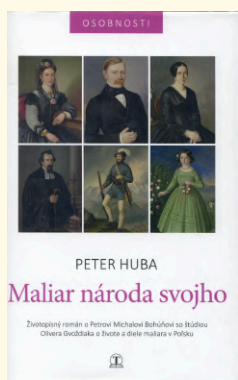
GLUŠŤIKOVÁ, Oľga. **Severské mýty**
Kordíky : Skalná ruža, 2024.

Oľga Glušťiková je poetka a publicistka pochádzajúca z Rabče. Jej básne vynikajú hlbokým vzťahom k oravskému regiónu. Táto väzba pretrváva aj napriek zmene životných okolností a poetkinmu presťahovaniu do hlavného mesta. Zemitá poézia Oľgy Glušťikovej nerozlišuje medzi krásnym a škaredým, vysokým a nízkym. Odkrýva korene drsného oravského regiónu, zapustené do jeho obyvateľov po celé generácie. Súčasne poukazuje na symbiózu medzi človekom a krajinou, pri ktorej je existencia jedného organizmu podmienená bytím toho druhého. Severské mýty sú nielen kronikou drsného a zároveň podmanivého kraja, ale aj jej osobnou históriou.

HUBA, Peter. **Lekár. Ladislav Nádaši-Jégé**
Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2024.

Ladislav Nádaši-Jégé bol slovenským spisovateľom, prozaikom, autorom divadelných hier, publicistom, literárnym kritikom a lekárom. Kniha "Lekár" zachytáva život Ladislava Nádaši-Jégého, osobnosti, ktorá je nerozlučne spojená s Dolným Kubínom. Autor sa snaží beletristickou formou odhaliť život spisovateľa.

HUBA, Peter. **Maliar národa svojho**
Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2024.

Román "Maliar národa svojho" je napísaný na základe rozsiahlych, viacročných výskumov autora Petra Hubu. V životopisnom románe o Petrovi Michalovi Bohúňovi prináša nové, zaujímavé poznatky o živote maliara a približuje ho aj ako národovca. Bol aktívnym príslušníkom štúrovskej generácie a jeho výtvarné umenie je úzko späté s národným obrozením. Román má beletristickú povahu s akcentom na dokumentáciu prostredia. Je rozdelený na dve časti: prvá časť je životopisná, románová; druhá časť je štúdia Olivera Gvožďiaka zameraná na život maliara v Poľsku, jeho tvorbu a život jeho rodiny.

NOMINOVANÉ KNIHY

KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA BELETRIA

HVIEZDOSLAV, Pavol Országh. **Krvavé sonety**
Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2024.

Nie je to tak dávno, keď bol náš svet plný nádejí, lásky aj perspektív, osobných, kresťanských, ľudských. Teraz sa však píše rok 2024. Naša krajina sa stala súčasťou vojnovnej hrozby. Slovensko je neďaleko tohto nebezpečenstva, výbuchy mín, rakiet, bômb aj hukot tankov sú blízko nás. Krvavé sonety básnika P. O. Hviezdoslava prichádzajú z duše človeka, ktorý svet hlboko vnímal a chápal. Priblížil v nich vojnový rozvrat, ktorého sa staršia generácia dožila. Hviezdoslav čerpal silu v akomsi jedinečnom a svojskom druhu silnej dynamickej pokory. V šiestom sonete otvára básnik veľkú tému: zneužívanie kresťanstva na vojnovú propagandu. Krvavé sonety sú ostrým protivojnovým protestom.

KOVÁČIK, Adam. **Prázdne hniezda**
Dolný Kubín : vydané vlastným nákladom, 2024.

Prázdne miesta sú príbehom o krehkosti ľudskej duše. O priateľstve, pochopení a zároveň nepochopení. Sebastián a Roman sú najlepšie priatelia, nerozlučná dvojica kráčajúca životom. Ich puto však rozdelí nečakaná udalosť a po nešťastnom páde Roman upadá do kómy. Sebastián pravidelne navštevuje svojho priateľa v nemocnici a vzhľadom na to, že vždy chcel byť spisovateľom, začína postupne písať príbeh Romanovho života. Autor sa pri písaní knihy inšpiroval aj príbehmi ľudí, ktorí sa ocitli na okraji spoločnosti.

LAUČEK, Anton. **Revolúcia nebude, lebo súdruh Lenin stratil aj druhú balalajku. Iba tak.**
Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2024.

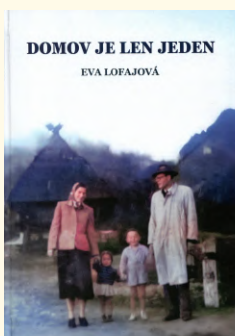
Anton Lauček je slovenský spisovateľ a prozaik. Aj v roku 2024 vydal útlú knižku zo série "Iba tak", v ktorých humorným spôsobom a krátkymi príbehmi zachytáva život našej spoločnosti. Lauček má rád dialóg a porozumenie. Prostredníctvom literatúry učí, burcuje, ale aj excelentne zabáva čitateľa. Autor si však kladie za cieľ niečo vznešenejšie – úsilie zúšľachtiť človeka.

NOMINOVANÉ KNIHY

KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA BELETRIA

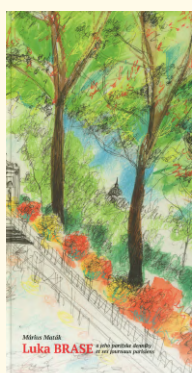
LOFAJOVÁ, Eva. **Domov je len jeden**
Dolný Kubín : Agentúra EL, OZ Capreolus, 2024.

Kniha zachytáva cez autorkine zážitky reálne udalosti, osudy ľudí z jej okolia, ale aj tradície a ľudové zvyky, ktoré sa v jej detstve na dedine praktizovali. Ako sama hovorí: „Pribúdajúcimi rokmi sa mi čoraz častejšie začali vynárať spomienky na detstvo a mladosť, ktoré som prežila na Orave. Zažila som toho naozaj dosť a všetko sa ani opísať nedá. Prostredníctvom tejto knihy, ktorú venujem svojim deťom, vnúčatám i pravnúčatám, som sa rozhodla svoje spomienky zverejniť.“

MAHÚT, Matúš. **Búrka**
Bratislava : Tatran, 2024.

Matúš Mahút sa narodil na Orave, vyštudoval učiteľstvo anglického a slovenského jazyka na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Prvé dielo "Tam hore" mu vyšlo v roku 2021 vo vydavateľstve Tatran a odvtedy sa teší vzájomnej spolupráci. V roku 2022 vzišla z tohto plodného vzťahu knižná séria "Kvapky" a o rok neskôr pribudla kniha "Dážď". Kniha "Búrka" je posledná časť mládežníckej trilógie a završuje kroniku študentských príbehov z bratislavských internátov v Mlynskej doline.

MATÁK, Mária – BRASE, Luka. **Luka Brase a jeho parížske denníky**
Bratislava : vydal vlastným autorským nákladom Luka Brase, 2024.

V roku 2022 absolvoval Luka Brase dlhší tvorivý pobyt v Paríži, priamo v jeho srdci, na 18 Rue de l' Hôtel de ville, len pár krokov od Notre Dame. Po návrate domov triedil svoje skice, záznamy, aj úvahy a spomienky. Vtedy sa maliar stretáva s historikom umenia Máriusom Matákom, mali o čom hovoriť. Obaja dobre poznajú Paríž, každý svojim pohľadom, tak spontánne vznikla koncepcia „denníkov“. Luka nemal v Paríži veľa času niečo písať, prišiel tam kresliť, maľovať, nasávať atmosféru výstav. Dohodli sa preto vecne: do Lukovej duše sa akoby natáhuje na chvíľu Mária a za neho, cez neho a pre neho tie denníky napíše. Publikácia "Luka Brase a jeho parížske denníky" sú výsledkom vzájomnej spolupráce.

NOMINOVANÉ KNIHY

KNIHA ORAVY 2024

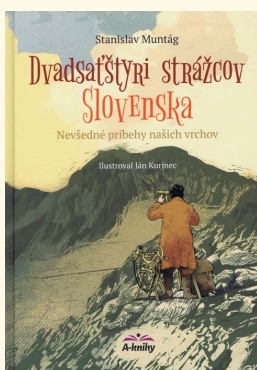
KATEGÓRIA BELETRIA

Mladá slovenská poviedka 2024.

Zborník literárnych prác z XXI. ročníka celoštátnej súťaže mladých autorov
Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024.

Mladá slovenská poviedka je zborník prác z celoštátnej súťaže mladých autorov. Tiež je jednou z vrcholných súťaží v oblasti literárnej tvorby na Slovensku. Zborník obsahuje 18 poviedok z troch súťažných kategórií. Vyhlasovateľom a organizátorom súťaže je Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne.

MUNTÁG, Stanislav. **Dvadsaťštyri strážcov Slovenska. Nevšedné príbehy našich vrchov**
Martin : A-knihy, 2024.

Aj vrchy majú svoje príbehy. Príbehy a tajomstvá. Napríklad taký Strážov. Asi na ňom dakto strážil... Kto to bol? A prečo? Alebo Kráľova hoľa. Ktorý kráľ sa dostal do jej mena? Príbehy vrchov sú príbehmi ľudí, ktorí pod nimi žili. Často sú skryté do stôp, ktoré na vrchu nájdeme. Napríklad, čo za baba dala meno Babej hore? A prečo sa jej najvyšší bod volá Diablak? Autor, ktorý sa histórii slovenských vrchov venuje už desaťročia, v knihe píše príbehy dvadsiatich štyroch nemých strážcov našej krajiny. Príbehy, ktoré nám dochovala ľudská pamäť, história, dotvorila fantázia. Ich magickú atmosféru vhodne dokresľujú nádherné ilustrácie Jána Kurinca.

NOMINOVANÉ KNIHY

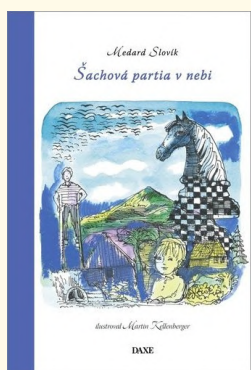
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA BELETRIA

PIKULÍK, Gustáv – KLUČÁK, Jozef – DZURCO, Ľubomír. **Tetralógia o slove**
Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2024.

V Tetralógii slova je symbióza troch autorov, ktorí svoje pocity, spomienky, život zapísali do veršov. Každý autor svojím originálnym spôsobom. Gustáv Pikulík svoju zbierkovú prvotinu vytvoril z dvoch častí. Knižné vydanie textu a grafiky vzniklo ako výsledok diskusií s mnohými tvorivými osobnosťami. Do zbierky prispel vlastnými citátmi, ktoré obohatil, minimálnou mierou, citátmi od neznámych autorov. V Klučákovej poézii je hlavným motívom básní vrúcny vzťah k rodnej dedine a krásam prírody. Ľubomír Dzurco vo svojej poézii popisuje nie vždy ľúbivé pocity a emócie, ktorými si musí prejsť každý, kto putuje cestou života.

SLOVÍK, Medard. **Šachová partia v nebi**
Námestovo : DAXE, 2024.

Prózy "Šachová partia" v nebi sú obdivuhodne vyrozprávané, striedajú sa tu príbehy cestopisné, cestovateľské s príbehmi spomienkovými, osobnými. Niektoré z nich sa odohrávajú na rodnej Orave, sú jemne prepojené veľkou autentickosťou, vďaka ktorej čitateľ uverí, že sa mohli skutočne stať, že ich autor mohol naozaj zažiť. Zoznámite sa s básnikmi po horách, s mužom, ktorý číta kozám knihy, s miestom, kde sa líšky obúvajú. Pripravená je aj najdlhšia šachová partia v nebi, figúrky sú rozložené na oblakoch, kde šachovnicou bude samé nebo.

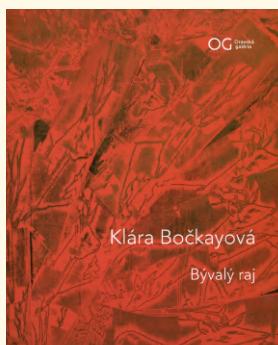
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA ODBORNÁ LITERATÚRA

ČAJKA, Michal. **Architektúra plátenníkov na Orave**
Dolný Kubín : Oravská galéria, 2024.

Publikácia "Plátennícka architektúra na Orave" je zavŕšením dlhodobého výskumu autora Mgr. Michala Čajku, PhD., riaditeľa Oravskej galérie. Ide o prvé odborné spracovanie témy plátenníckej architektúry vychádzajúce z terénnych a archívnych zistení. Hlavnou časťou knihy je synteticko-analytická štúdia a obsahovo bohatý katalóg fotografií a archívnych materiálov jednotlivých existujúcich i zaniknutých stavieb plátenníckej architektúry na Orave. Odborná publikácia ponúka chronologickú typológiu architektonického tvaroslovia.

ČAJKA, Michal – ČARNÁ, Daniela – MATUŠKOVÁ, Katarína – ADAMUSOVÁ, Dagmar.
Klára Bočkayová. Bývalý raj
Dolný Kubín : Oravská galéria, 2024.

Klára Bočkayová (1948) vyrastala v Dolnom Kubíne. Študovala na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave u prof. Rudolfa Filu odbor propagačné výtvarníctvo. Pokračovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave monumentálnu maľbu u prof. Petra Matejku. Vystavuje od roku 1976. Publikácia je výstupom z výstavy diel autorky z Oravy, členky neoficiálnej výtvarnej scény 70-tych rokov s dôrazom na interpretáciu ľudovej pop kultúry.

FARBÁK, Ivan – HÍREŠ, Vladimír – KMEŤ, Martin. **Čarovný Dolný Kubín a okolie**
Banská Bystrica : Creative Business Studio, 2024.

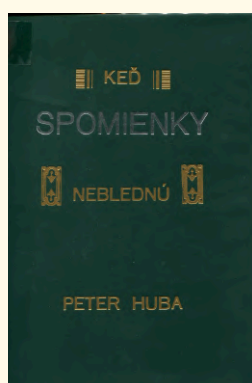
„Okresné mesto Dolný Kubín leží v srdci dolnej Oravy na obidvoch stranách rovnomernej rieky, ktorá sa potom odhodlane prediera cez malofatranský skalný masív, aby sa mohla stretnúť so svojím milým Váhom. Vznikol tak jeden z najkrajších a najčarovnejších regiónov Slovenska,“ takto sa prihovára čitateľom jeden z autorov publikácie "Čarovný Dolný Kubín a okolie". Kniha obrazovou časťou ponúka čitateľovi krásy dolnej Oravy. Fotografie sú vytvorené profesionálnymi fotografmi.

NOMINOVANÉ KNIHY

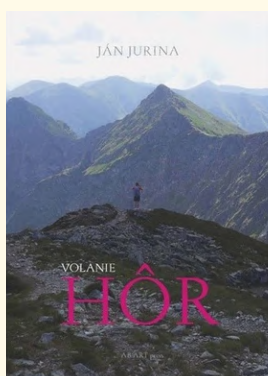
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA ODBORNÁ LITERATÚRA

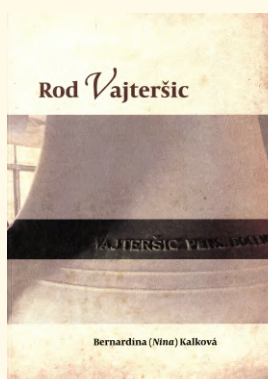
HUBA, Peter. **Keď spomienky neblednú**
Dolný Kubín : vydané vlastným nákladom, 2024.

Autor v publikácii spomína na rôzne životné situácie, ktoré ovplyvnili jeho život. Takmer 40 rokov bol v riaditeľských funkciách a tiež účastníkom mnohých spoločenských dianí. Ako sám v úvode píše: „Aj po rokoch sa mi žiada vyjadriť sa k mnohému, čo sa udialo, ba prejavíť kúsok vďaky všetkým, s ktorými som mal tú česť kráčať po životných cestách.“

JURINA, Ján. **Volanie hôr**
Slovenská Ľupča : AB ART press, 2024.

Publikácia "Volanie hôr" prináša nevšedný autorský pohľad Jána Jurinu, zuberského rodáka, lokálpatriota, športovca, fotografa, textára a tvorivého človeka. Jeho osobný i profesijný život je neodmysliteľne spätý s horami, predovšetkým s našimi Roháčmi. Ako dlhoročný člen dobrovoľnej a nakoniec aj náčelník profesionálnej záchranej horskej služby Západné Tatry - sever, prežil v týchto horách nielen pekné, ale aj smutné chvíle, ktoré život v horách prinášal. Obrazovo-textová kniha Volanie hôr z pohľadu jej autora predstaví čitateľom obidve strany hôr.

KALCOVÁ, Bernardína. **Rod Vajteršic**
Senica : vydané vlastným nákladom, 2024.

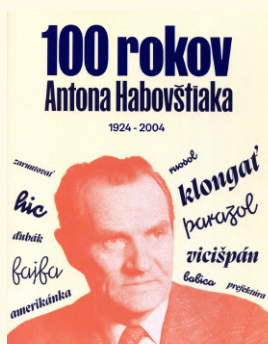
Publikácia rozpráva príbeh rodu Vajteršic z Veselého na pozadí takmer troch storočí. Autorka Nina Kalková sa pred viac ako 50 rokmi presťahovala z rodnej Oravy na Záhorie. Kontakty však neprerušila a príbehy, ktoré počúvala ako dieťa, postupne dopĺňala informáciami z archívov a kroník. Najbližším spoločným predkom dnešných potomkov rodu je prapradedo Jozef Vajteršic (1858 – 1935) – vážený penzionovaný učiteľ, ktorý daroval veselovskému kostolu zvon vážiaci 1 246 kg v hodnote 25 000 Kč. Tento zvon slúži obyvateľom obce až do dnešných dní.

KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA ODBORNÁ LITERATÚRA

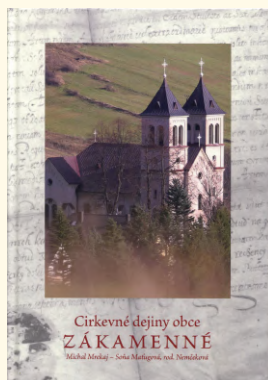
KOŽÁKOVÁ, Katarína (ed.). **100 rokov Antona Habovštiaka 1924 – 2004**
Dolný Kubín : Oravská knižnica Antona Habovštiaka, 2024.

Anton Habovštiak patrí medzi významné osobnosti oravského regiónu. Rok 2024 sa niesol v znamení jeho troch výročí, a to narodenia, úmrtia a pomenovania Oravskej knižnice. Počas celého roka sme hovorili o jeho živote, pričom sme pripomínali jeho veľké dielo. V septembri, kedy by sa dožil 100 rokov, sme pripravili slávnostné spomienkové podujatie a za prítomnosti pozvaných hostí sme na neho spomínali. Túto udalosť sme zdokumentovali v publikácii "100 rokov Antona Habovštiaka".

LÍŠKA, Miro S. **Námestie bez fontány**
Dolný Kubín : OZ Homo erectus, 2024.

Dolný Kubín je miestom s bohatou a pestrou históriou. V meste sa prelínajú stopy minulosti s moderným životom. Každá ulica, každý dom, každé námestie má svoj príbeh, ktorý odzrkadľuje zmeny, ktorými prešlo Slovensko počas storočí. Od bojov za národné oslobodenie cez rozvoj poľnohospodárstva a priemyslu, až po kultúrny a spoločenský rozkvet v 19. a 21. storočí. Publikácia "Námestie bez fontány" prispieva k hlbšiemu preniknutiu do dejín, ale aj blízkej minulosti, mesta Dolný Kubín.

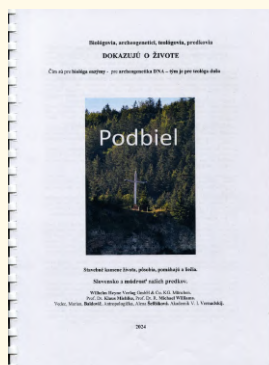
MREKAJ, Michal – MAŤUGOVÁ (rod. NEMČEKOVÁ), Soňa.
Cirkevné dejiny obce Zákamenné
Zákamenné : Obecný úrad Zákamenné, 2024.

Kto chce vedieť, kam patrí alebo odkiaľ pochádza, mal by poznať dejiny svojich predkov. Pomáha to chápať súvislosti, ktoré siahajú z minulosti až do dnešných čias. Kniha jednoduchým, no historicko-kritickým pisateľským štýlom odhaľuje to, čo doteraz o farnosti nebolo známe. Publikácia prináša skutočné poznanie života farnosti Zákamenné. Kniha je veľmi obohacujúca a pútavo rozpráva o premenách a rozvoji kresťanskej viery na území nielen tejto obce, ale aj celého okolia Oravy.

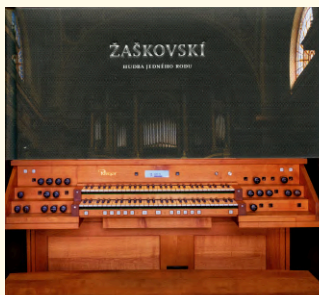
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA ODBORNÁ LITERATÚRA

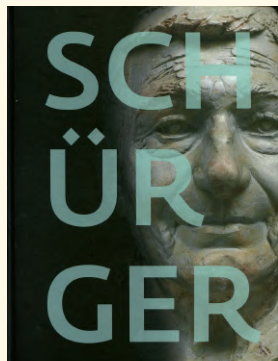
MURINA, Ján – MURINOVÁ, Mária. **Slovensko a múdrosť našich predkov**
Podbiel : vydal Ján Murina a jeho manželka Mária s rodinou, 2024.

Autori v krátkej anotácii takto predstavujú svoju publikáciu: „Slovensko a múdrosť našich predkov venujeme mladej generácii, na obhajobu ich predkov, ktorí neboli vzdelaní, ale boli múdri a veriaci. Výraz „Enzým“ nepoznali, ale jeho účinky hojne v živote používali. Obranný systém organizmu, čím a ako sa liečili obyčajní ľudia. Čím sú pre biológa enzýmy – pre archeogenetika DNA – tým je pre teológa duša. Všetky údaje v knihe sa zakladajú na najnovších poznatkoch súčasnej vedy a výskumu do roku 1999, kedy vyšli knižne.“

OLEXÁK, Peter – ZÁHRADNÍKOVÁ, Zuzana. **Žaškovskí. Hudba jedného rodu**
Ružomberok : Society for Human Studies, 2024.

Pre Žaškovských je príznačné, že vďaka svojej bohatej tvorbe zaujímajú významné postavenie nielen v slovenskom či maďarskom cirkevnom hudobnom prostredí, ale majú svoje dôležité miesto i v európskych a svetových súvislostiach cirkevnej hudby. Keďže tvorili v 19. storočí na území bývalej Habsburskej monarchie, ich tvorba sa prirodzene stala kultúrnym dedičstvom viacerých národov. Cieľom monografie je predstaviť nové zistenia v súvislosti s ich životnými osudmi, hudobnou tvorbou a pôsobením v hudobno-pedagogickej oblasti.

PETRÁNSKÝ, Ľudovít. **100. výročie narodenia Juraja Schürgera**
Tvrdošín : ART GALÉRIA Schürger, 2024.

Publikácia je venovaná dielu Juraja Schürgera, ktorý založil prvú súkromnú galériu na Orave. Jeho život bol spojený s umením a umelcami, s ktorými sa stretával. Juraj Schürger bol veľmi blízky priateľ Márie Medveckej a Ctibora Belana, ktorí ho vtiahli do umeleckého sveta. V súkromnej galérii našli svoje miesto obrazy slovenských umelcov, napríklad Hložník, Alexy, Kollár, Šturdík, Paštéka, Medvecká a ďalší. Publikácia je obsahovo veľmi bohatá a ponúka veľa informácií zo sveta umenia, ktoré prišlo na Oravu.

NOMINOVANÉ KNIHY

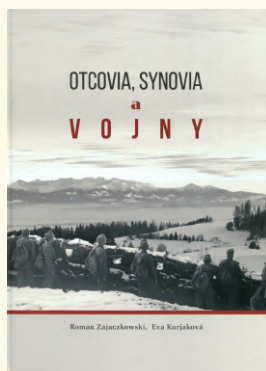
KNIHA ORAVY 2024

KATEGÓRIA ODBORNÁ LITERATÚRA

PILARČÍK, Florián. **Camino de Santiago**
Námestovo : Tlačiareň Kubík, 2024.

Púť do Santiaga absolvujú ročne tisíce pútnikov, a preto sa zákonite vynára otázka, čo ľudí motivuje k takejto náročnej ceste. Zvyčajne sa uvádzajú náboženské, filozofické, kultúrne, turistické či iné dôvody. Každý si však svoje motívy nesie hlboko vo svojom srdci. Autor Florián Pilarčík svoju cestu odôvodnil ako potrebu vysporiadať sa so svojimi životnými problémami, vidieť a zažiť nezvyčajné veci na miestach, kadiaľ kedysi kráčali mnísi i pápeži, rytieri, králi, žobráci a boháči. V cestopisej publikácii autor zdokumentoval cestu do Santiaga.

ZAJACZKOWSKI, Roman – KURJAKOVÁ, Eva. **Otcovia, synovia a vojny**
Zubrohlava : vydala Eva Kurjaková a obec Zubrohlava, 2024.

Svetové vojny očami Zubrohľavčanov a Oravčanov sprostredkúva kniha "Otcovia, synovia a vojny". Publikácia vznikla na základe dlhodobého výskumu autorov, ktorých spája vášeň k dejinám a bádaniu. Eva Kurjaková zo Zubrohľavy je autorkou viacerých diel s regionálnou tematikou. Roman Zajaczkowski z Trstenej je bývalý profesionálny vojak a vytrvalý bádateľ vojnovnej histórie v oravskom regióne. Kniha obsahuje veľa faktografického a fotografického materiálu, ktorý prispieva k atraktivite a začitaniu sa do obdobia prvej a druhej svetovej vojny.

